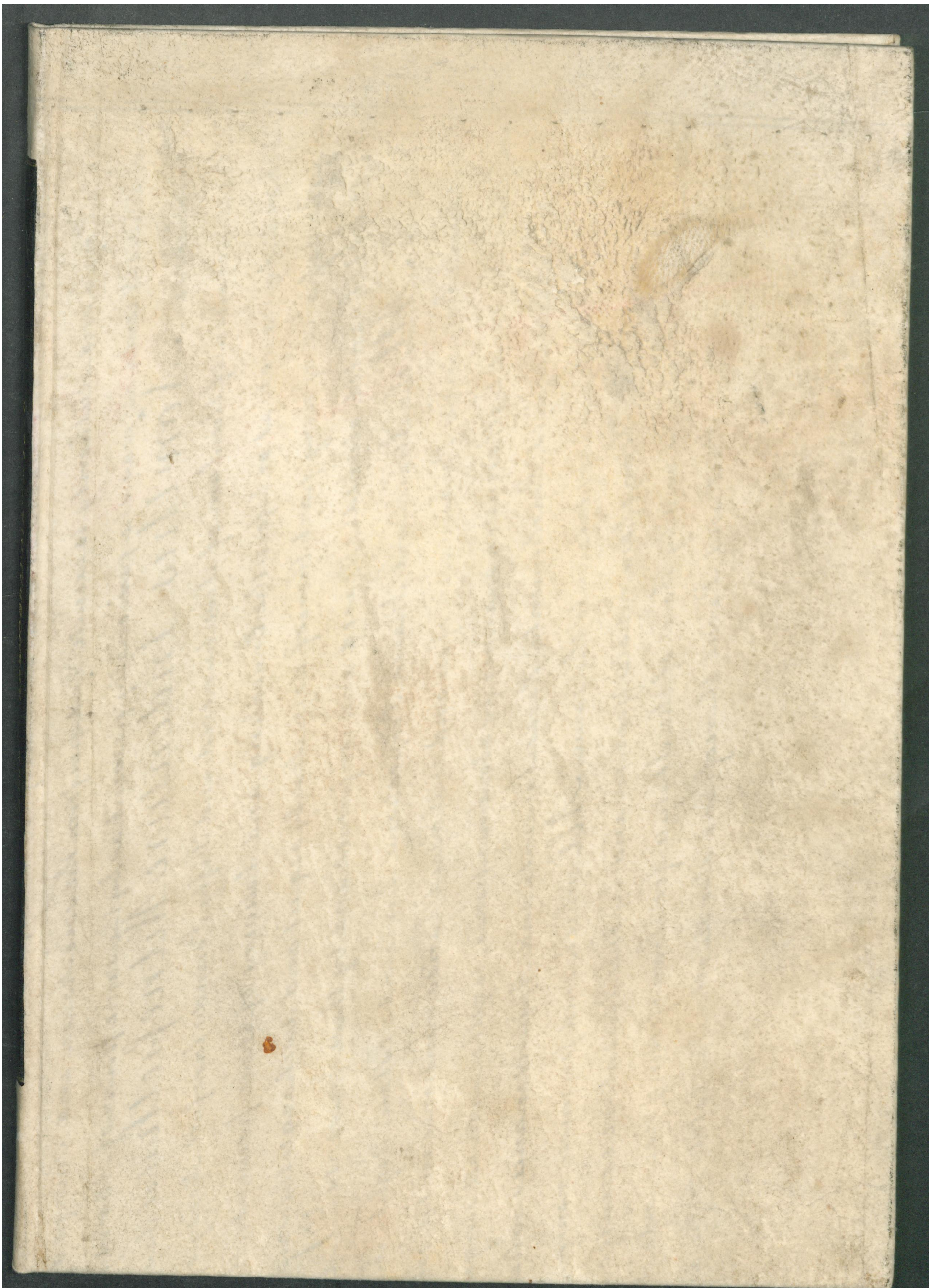
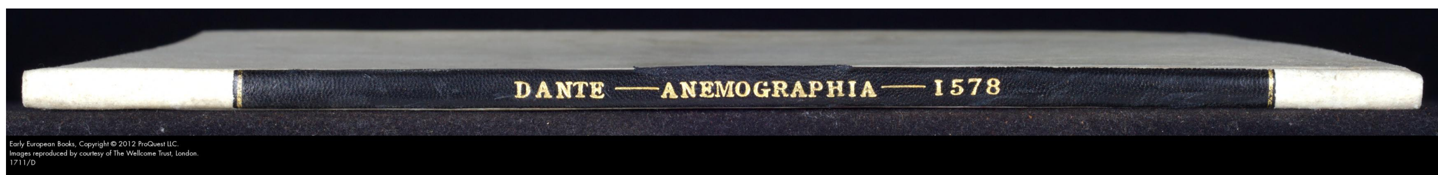
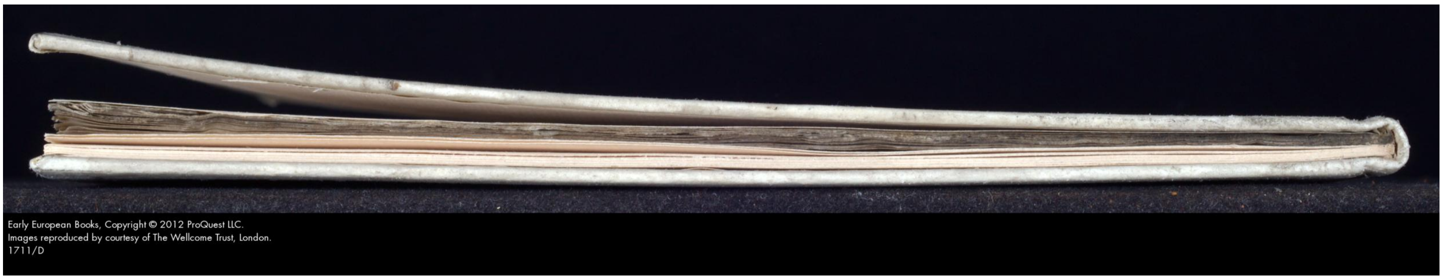
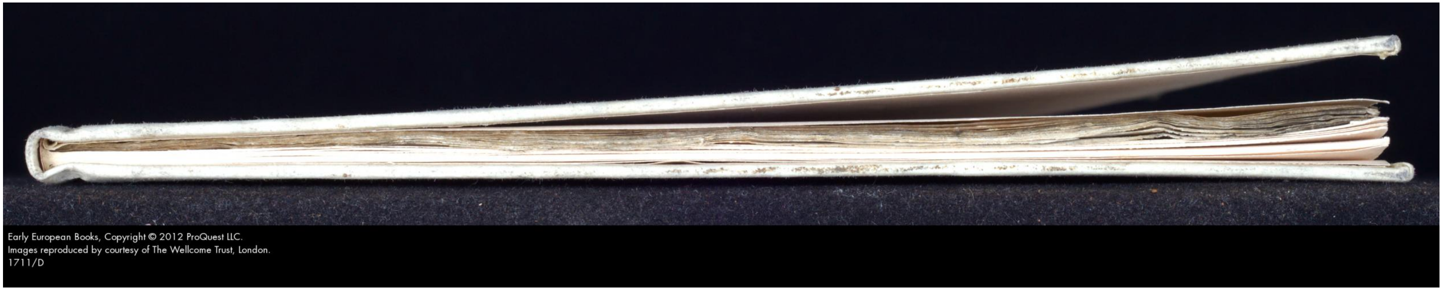
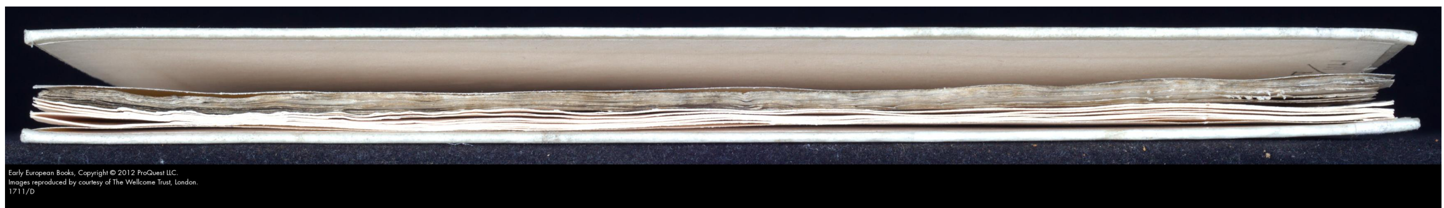

DANTE —ANEMOGRAPHIA— 1578

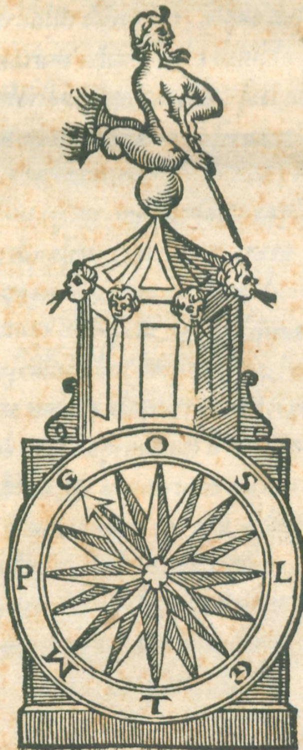
ANEMOGRAPHIA
M. EGNATII DANTIS
Mathematicarum Artium in Almo Bononiensi Gymnasio Professoris

In Anemoscopium Verticale instrumentum ostensorem Ventorum. His accessit ipsius instrumenti constructio, vt nihil in hac materia amplius desideretur.

AD AMPLISSIMVM D. IO. PETRVM GHISLERIVM *Vtr. Sig. S. D. N. Referendarium, Romandiolæ, Exarcatusq́ Rauennæ Præsidem.*

INDICO

ADVERSOS

TVTVS;

Andronica Turris mar.

BONONIAE, Apud Ioannem Rossium MDLXXVIII.
Curiæ Episc. & S. Inquisit. concessu.

v d

PERILLVSTRI, AC REVERENDISSIMO D. IO. PETRO GHISLERIO VTR. SIG. D. N. REFERENDARIO, ROMANDIOLAE, EXARCHATVSQ. RAVENNAE PRAESIDI.

F. EGNATIVS DANTES S. P. D.

VM anno superiori, dum vrbem Perusium, & Vmbriam Prouinciam administrares, amplitudini tuæ visum fuerit, vt non solùm agrum Perusinum iustis interuallis dimetirer, atque describerem, sed etiam vt in tuarum ædium aula depicto pariete designationem eam coloribus explicarem, feci id quidem sedulò, & simul vt magis extaret obseruantiæ in te meæ signum, Anemoscopium in eadem aula, præter cetera ornamenta, Ventorum inquam indicem instrumentum extruxi. Illius igitur instrumenti explicationem, & fabricam, quam ad amplissimum Cardinalem Palæotum antea conscripseram, nunc ad te quoque mittendam censui. quam quidem eò iucundiorem tibi fore putaui, quòd audiam te simile instrumentum iussisse in amænissima tua villa Romana fabricari. Accipias igitur munusculum hoc meum, quod & si leue est, valeat mihi tamen ad obseruantiam in te meam aliqua ratione significandam. multum enim tibi me debere sentio, tum ob ea, quæ priuatim à te in me collata sunt officia, tum etiam ob insignia tua publica, & in patriam meam merita. Intelligit enim Perusium ita te per illud tempus in illa administratione gessisse, vt maiori vel iustitia, vel beneuolentia, ac studio à nullo vnquam antea administrari potuerit. Vale Bononiæ IIII. Kalend. Augusti

MDLXXVIII.

DVODECIM VENTORVM SERIES.

Vattuor oppositis ueniunt è partibus orbis,
Quos circum varij dextra, læuaq; feruntur,
Impelluntq; leues aduersis flatibus auras.
Frigidus à summo descendit Aparctias axe,
Circius ad Zephyrum Boreas hunc cingit ad ortum.
Auster ab aduerso pluuias inducit Olympo,
Ab Lybe qui dictum, dictum quoq; spectat ab Euro
Insuper & verno flat Subsolanus ab orctu,
Solstitium huic sociat retrahentem nubila ventum,
Brumalesq; tropæ violentum flatibus Eurum,
Occiduo Zephyrus de Cardine spirat, at ipsum
Africus hyberno contingit Sole cadente,
Ac simul Argestes æstiuo Solstitiali.

ANEMOGRAPHIA M. EGNATII DANTIS ORDINIS PRAED. IN ANEMOSCOPIVM

instrumentum ostensorem Ventorum, à se primò inuentum, & publicè Florentiæ, ac Bononiæ constructum.

AD ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. GABRIELEM PALAEOTVM S.R.E. CARD. AMPLISSIMVM BONON. ANTISTITEM,

in omni disciplinarum genere eruditissimum.

SCRIPTVRVS de numero, ac positione Ventorum, ac de cæteris eorum qualitatibus, vt clarius intelligatur ANEMOSCOPION verticale instrumentum, quod à me primùm excogitatum, & Florentiæ olim constructum; occasione tamen sumpta ab Andronici Cirrestis marmorea turri Athenis collocata, nunc verò denique tua gratia, quanta potuit diligentia, elaboratum, & si difficilis sit, ac impedita materia propter varias, multiplicesq; sententias aliorum, conabor tamen efficere, vt huius libelli neque sit iniucunda, neque admodum, vt spero, inutilis lectio.

Dicam igitur primùm de Ventorum numero nominibus, atque ordine tam apud Græcos, quàm Latinos seruatis; deinde ordinem, diuisionẽ, & nomina, quibus Hidrographi vtuntur; denique singulorũ flatuũ proprietates, ac statuta tẽpora paucissimis verbis coarctabo. Nam prolixitas inutilis est obtusis, & fastidiosa ingeniosis. Itaque, vt rem aggrediar, paulò altius exordium ducam. Cum enim omnis, quæ à ratione suscipitur de aliqua re institutio, debeat à diffinitione proficisci, vide-

bimur non ab re diffinitionem eius rei, de qua verba facturi sumus, præmittere, vt clarè pateat totius nostræ narrationis sermo.

VENTVS igitur est agitatio vaporis sicci, & calidi sublati in aerem virtute radiorum à Sole, ac syderibus proficiscentium, vel vt vim & naturam propriam diffiniamus. Ventus est vapor terrestris subtilis ad mediam aeris regionem ascendens. Et fit Ventus ex contentione exhalationum earum, quæ subleuantur è terra, cum vaporibus in media aeris regione frigefactis, qui si deorsum ferantur, & ascendentibus exhalationibus occurrant, excitatur pugna. Cum enim exhalatio propter alias, quæ ex imo subsequuntur exhalationes, non possit amplius deorsum regredi, nec etiam vlterius sursum ferri ab occurrente frigore impedita, iam in transuersum feratur, necesse est, & quantò maior fuerit exhalationum, & vaporum copia, tantò etiam maiore impetu Venti feruntur, aeremq; impellunt; & hæc est præcipua causa, cur Venti obliquo cursu ferantur. vel quia (vt ait Aristoteles) aer in orbem motu primi mobilis torquetur, & ita circumeunt Venti, vt ferè alter alterius flatum excipiat, & nunquam, vel admodum raro aduersi Venti simul spirent; alter enim alterius vim deprimit, & fortior debiliori semper reluctatur: quamobrem vt plurimum contrarijs temporibus contrarij etiam Venti spirant, vt inferius dicetur. Principium itaque motus Ventorum ex alto, materia verò ex imo ducitur; nam terra est ipsorum genitrix, ex cuius lateribus, tanquam ex vtero, prodeunt. Cęlum autem & sydera occulta quadam vi eos inde cient, eorum verò sedes & locus in medio inter cęlum, & terram scilicet in aere.

Cum autem Venti nullo sanè discrimine spirent vndique, pro locorum qualitate diuersa accipiunt nomina. Nam antiquiores Ventorum nomina & numerum, secundùm numerum, & qualitatem angulorum, siue cardinum Mundi posuerunt. Sunt autem Mundi cardines quattuor Oriens, Occidens, Septentrio, atque Meridies, sic etiam quattuor tantùm Ventos constituerunt, qui ex his angulis spirant, vel quia non plures norant, vel quia reliquos his quattuor, velut rectoribus, ac ducibus, complectebantur. Et ideo Homerus quatuor tantùm Ventos numerat, cum ait,

A summo Boreas, Notus imo spirat Olympo,
Occasum insedit Zephyrus, venit Eurus ab ortu.

Sequens verò ætas octo addidit, & ita Ventorum numerus in duodenarium excreuit, vt singuli flatus proprijs vocabulis discernerentur, quos ita distribuerunt, vt terni in quattuor cęli partibus existerent, vt legitur apud Manilium.

Incipientes itaque ab eo, qui ſpirat ab Oriēte Aequinoctiali, vocatus 1
eſt SVBSOLANVS, vel Solanus, quòd ſub ſole, quaſi à via media
ſolis, ſeu Aequinoctiali ſpirans, ex quo etiam Græci ΑΠΗΛΙΩΤΗΝ appel
latum dicūt, quaſi ἀπὸ τοῦ ἡλίου ὠθούμενον, ideſt à ſole expulſum, vel emiſſum,
& ſi alii vocatum velint à Pelio monte, vnde promanat.

Ab Oriente Brumali VVLTVRNVS à volādo veteribus dictus, 2
quòd altè ſpiraret, Vulturiſq; volatum imitaretur, Græcis ΕΥΡΟΣ no-
minatur, quaſi rectè, & ſalubriter fluens, vel ἀπὸ τοῦ ἠοῦς ῥέων, ideſt ab
oriente ſole ſpirans, mananſue.

Ab Antartico circulo EVROAVSTER, ſiue Aeous ſpirat, ſic vo 3
catus, quia inter Eurum, & Auſtrum locum tenet, Græcis ΦΟΙΝΙΚΙΑΣ
à Finicia regione dictus.

A Meridie AVSTER ab hauriēdis aquis, vel ab Auſtero, cum aſpi- 4
ratione careat, ἄυστηρὸς enim ſuaui contrarius dicitur, ſic Græcis ΝΟΤΟΣ
ab humore, ſiue humiditate dictus eſt.

AVSTER AFRICVS inter Meridiem, & occaſum Brumalem 5
ſitus eſt, Græcis ΛΙΒΟΝΟΤΟΣ, propterea quòd inter λίβιν & νότον, ſiue Au-
ſtrum, & Africum ſpiret.

Ab occaſu verò Brumali AFRICVS à regione, vnde ad nos euo- 6
lat, appellatus, Græcis ΛΙΨ, à Libia dictus.

Ab occaſu Aequinoctiali FAVONIVS à fouendo, vel fauendo, 7
Græcis ΖΕΦΥΡΟΣ à ζόφος, καὶ ῥέω à nubilo, ſiue occaſu ſpirans.

Ab occaſu Solſtitiali CORVS, qui & ΑΡΓΕΣΤΗΣ vtroque græco 8
nomine, Corus enim à καυρόω, ideſt deſicco, dictus; vnde, & alio nomi-
ne Caurus dicitur, alter verò à fulmine ſic appellatus eſt.

CIRCIVS in circulo arctico inter Septentrioné, & occaſum Sol- 9
ſtitialem, ſic dictus à giratione in circum, Græcis ΘΡΑΣΚΙΑΣ à θράττω,
ideſt conturbo, itemque Olympias ab alijs nominatus.

A Septentrione SEPTENTRIO ſic dictus à ſeptennario ſtellarū 10
Vrſæ maioris, minoriſue præcipuarū numero, qui Græcis ΒΟΡΕΑΣ no
minatur à ſtrepitu, vel ſono, quē excitat; Itemq; ἀπαρκτίας, quòd ab Ar-
cto conſurgat, non incommodè etiam dexter poſſet dici, quòd à dextra
ſolis exorientis egrediatur, vt Auſter ſiniſter.

AQVILO ab Aquilæ præpeti volatu dictus, vt Feſto placet, Græ- 11
cis ΜΕΣΗΣ, cum ſit medius inter Septentrionem, & ortum Solſtitialem
in circulo arctico.

Ab exortu Solſtitiali ſpirat HELLESPONTIVS, à loco dictus, 12
Græcis ΚΑΙΚΙΑΣ ab vrendo, vel potius ἀπὸ τοῦ καικάσαι, ideſt à ridendo,
quòd veluti ridendo, & tanquam blandiendo nubes ad ſe alliciat.

Et hæc

Et hæc sunt duodecim Ventorum nomina cõmunia tàm Græcis, quàm Latinis, vt numerat Aristoteles, & apud Latinos Varro, licèt fuerint qui vigintiquattuor Ventos posuerunt, quòd placuisse Vitruuio legimus. Sed aliquando hæc nomina variantur pro diuersitate gentium, vt Dores Mesen, vocant medium inter Aquilonem, & Cæciam, cui ex aduerso dicit Aristoteles nullum flatum respondere. Plinius vocat Mesen illum, qui interiacet inter Libs, & Notum. Strabo Argestem, hoc est Corum vocat album Austrum; hic enim Ventus præter Austri consuetudinem, & naturam paucas admodum nubes colligit, &, vt Seneca inquit, mollis est. ex quo colligitur Argestem diuersum esse à Coro vento violento, & rapaci. Alii Septentrionem Hyparctiam, siue Aparctiã vocant, & Aquilonem Boream, sicut quibusdam Auster (quoniam à Lybia allabitur) λιψ nuncupabatur. Vicini quoque Venti, cum vicinis nomina sæpè commutant, vt Aquilo non rarò pro Septentrione, & cõtra Septentrio pro Aquilone, Boreas verò pro vtroque vsurpetur, sic Vulturnus, & Eurus pro Subsolano, Subsolanus pro Vulturno, & Euro, similiter alii vicini pro aliis sibi proximis apud diuersos auctores sumuntur. Denique Venti, qui è terra surgunt, Altani dicuntur, & cum ad mare pergunt, Apogæi, &, cum è mari redeunt, Tropæi dicuntur.

Constat igitur ex superiori Ventorum partitione in mũdi parallelis pro varietate regionum, distantias huiusmodi lateralium Ventorum ab ijsdem quattuor principalibus fore diuersas. Nam ortiua, atque occidua tàm æstiua, quàm hiemalis solis amplitudo accidit tantò maior, quantò alter polorum fuerit super Horizontem magis eleuatus, veluti ex cap. xvj. Spheræ vsus à nobis cõscripti videre est. At propter hoc, & quia numerus duodenarius erat nimis subtilis, & prolixus, sicut superior erat nimis hebes, & breuis, proximæ ętati inter vtranque media ratio placuit, quæ ex numerosam ad breuem apposuit quattuor, hoc est quæ ex duodenario Ventorũ numero nimis prolixo ademit quattuor, quos addidit quaternario numero nimis hebeti, & ita in vniuersum numerus Ventorum in octenarium excreuit. Vti Vitruuius refert, Andronicus Cirrestis quattuor his cardinalibus Ventis totidem medianos interposuit. Nam Subsolano, & Septentrioni Aquilonem interiecit. Huic ex opposito Africum, Subsolano, & Austro Eurum interclusit. Huic denique à fronte Caurum posuit. Hanc rationem secuti sunt neoterici Hydrographi, & Nautæ, at existimantes à quacunque Horizontis parte flatuosam illam, atque lateraliter motam Ventorum exhalationem procedere, diuiserunt Horizontis ambitum in partes inuicẽ æquales in eo, qui sequitur, modo. Iam constitutis quattuor ipsis Ven-

torum

torum præcipuis regionibus, è quattuor mundi cardinibus prodeuntibus, ſcilicet Orientis,& Occidentis æquinoctialis: Septentrionis, atque Meridiei: Inter hos iterum quattuor Ventos ſtatuere ab eiſdem cardinibus æquè diſtantes, & ita fuerunt octo; inter quos iterum totidem collocarunt, quos vocarunt medios Ventos, ex quibus conſurrexerunt ſexdecim, quos tandem bipartientes Ventorum quadrantes appellarũt; Ex his ergo duorum & triginta Ventorum ſumma colligitur, vt in vtraque facie inſtrumenti, quod in tuis ædibus eſt, clarè licet inſpicere, in quibus peripheriæ Mundani Horizontis circumferentiam deſignat, quæ quidem, vt dictum eſt, diuiditur in quattuor quadrantes, duabus videlicet lineis rectis, ſeſe ad pares angulos ſecantibus in centro ipſius peripheriæ, quæ quidẽ lineæ ab Hydrographis, in carthis Hydrophicis, ſeu nauigatorijs nigro lineantur, & mundi cardines diſtinguunt, à quibus ſpirãt quattuor cardinales Venti, ſcilicet in exteriori facie à littera T. vt noſtrates nautæ vocant Tramontana, à cuius oppoſito puncto O. Oſtro, à littera L. Leuante, & denique à littera P. Ponente. Quilibet inde quadrans bifariam diuiditur, binæq; prioribus ſimiles producũtur rectæ lineę nigræ, & orthogonales, reliquos primarios Vẽtos indicãtes, vti in iam dicta anteriori facie inſtrumenti in littera M. Maeſtro, in G. inferiori Greco, à cuius oppoſito in G. ſuperiori ſpirat Garbino, & ab S. Sirocco, velut in interiori aulæ facie inſtrumenti inſpicere eſt. Quælibet inde pars octaua bifariam diuiſa eſt; ex quo conſurgunt totidem octo partes intermediæ, medios Ventos repreſentantes, viridi colore ab Hydrographis ſignatæ, accipientes denominationem à lateralibus Ventis, vti is, qui inter Tramontana, & Greco ſitus eſt, vocatur Grecotramontana, & qui inter Greco, & Ponente [leuante] eſt, dicitur Grecoponente [Leuante], & ſic de reliquis. Tandem quælibet ſextadecima pars peripheriæ bifariam diſtribuitur, & à qualibet diuiſione per centrum rectæ lineę rubrę producuntur diſcernentes Ventorum principalium quadrantes, quorum denominatio incipit ſemper à proximo, vt ea quarta, quæ eſt inter Tramontana, & Grecotramontana, vocatur quarta di Tramontanagreco, & ea, quæ eſt inter Greco, & Tramontanagreco, dicitur quarta di Grecotramontana; & idem dicimus de reliquis, vt patet in ſuperiori figura. Non ignorandum eſt tamen, quòd ſuperioribus Ventorum nominibus Hydrographi Itali tantùm vtuntur, quæ quidem variantur pro ratione, vel vſu locorum, linguarum ve diuerſitate, & Nautarum impoſitione, ſeruata tamen diuiſione, quæ vna communis eſt omnibus in chartis Hydrographicis, quarũ vtilitates hominibus innumeræ ſunt, & vt Cornelij Gemmæ verbis vtar. Pro Deum immor

talem quid tandem Reip. quid principibus viris in vita præstantius dari potest? qui vt non solùm in terris ius habeant, verùm & surdi pelagi, tempestatumq; pericula innumera quasi sub pedibus pressa contemnant? illi dominentur, illo hactenus incerto, iam certum designent tramitem, ac qualis cæca leui filo vestigia rexit Pasiphae, ita & in dubio dudum freto vias non ancipites secentur? Quod vel sapientis dicto refragari videtur, dum inter ἀπορώτατα numerat iter in medio mari. Quin hoc vno pręsidio licebit innumeras sirtes, scopulos, Scyllas, Carybdas, Cyclopũ iuga, ac vasta deuitare pręcipitia. Hoc vnum Vlyssi in tot erroribus defuit, hoc Diomedi, atque Aeneę, cum tot annos in sale iactati, vix tandem operta telluris, & speratę patriæ portum contigere. Hęc sunt, quæ de numero, & positione, siue ordine Ventorum dicenda videbantur. Deinceps ad eorum qualitates, & tempora, quibus singuli spirant, accedamus.

Mirari autem aliquis posset, cum Ventus nihil aliud sit, quàm mota exhalatio in aere, vnde tam diuersas qualitatum alterationes recipiat. Exhalatio enim semper est calida, & sicca; Ventorum autem alij sunt humidi, alij frigidi, alij calidi &c. Respondendum illas Ventorum qualitates aduentitias esse, atque ascitas, non autem insitas, prout enim loca calida, aut frigida, arida, aut humida, fœtida, aut amæna flando permeant, sic illorum qualitatibus afficiuntur, illasq; tanquam proprias recipiunt. Hinc Messalla in libro de scientia motus orbis inquit; Ventus est naturatus secundùm modum, quem inuenit de accidentibus, permutatus de accidente ad accidens, & ex calore ad frigus, & ex siccitate ad humiditatem, & è contra, &c. Hi duo autem Boreas, & Notus, præcipuè mutant cum situ naturam suam; oriuntur.n. ambo ex locis frigidis, perflantes postea loca calida alterantur secundùm situm locorum. Quapropter Auster in Africa est serenus, quia nondum transit Mediterraneum mare; Aquilo verò nubilus, quia transiuit mare, & inde multum humoris secum attraxit. Secus autem apud nos his accidit, cum Septentrio sit serenus, Auster autem nubilus. Hinc autem est, quòd Aristoteles ait; in Bysantio Boream esse clarum, & salubrem, in Tessalia turbidum, & pluuiosum, illuc.n. per montes, huc verò per arenas accedit, & per loca calida. Hinc Seneca ait; Auster in Italiam pluuias impellit, & Aquilo in Africam reijcit. Item Venti alienam à sua natura affectionem mutuantur à vicinis proximis, vt Vulturnus, quamuis Subsolani principis sui, seu cardinalis naturam referat calidam, & siccam, tamen ab Austro vicino aliquid humoris tepidi trahit, imò aliquando in Austrum conuertitur. sic & Cæcias Subsolani comes

cum ad Septentrionem vergat, & debeat cum Subſolano eſſe calidus, tri
goris tamen non parum à Septentrione aſſumit. idem de reliquis latera-
libus eſt iudicium.

At nunc, vt ſingulorum flatuum qualitates examinentur, à SVBSO- 1
LANO, vt ſuperius factum eſt, incipiemus. Eſt enim Subſolanus ventus
vt plurimum calidus, & ſiccus, purus, ſalubris, potiſsimùm mane, hie-
me frigidus, & gelu auget, noctu plerunque ſilet, & oriente Sole vi-
res acquirit. Si pluat eo flante (quod rarius fit) non prius ceſſabunt ſtil-
lando nubes, quàm Solis radij occidant. Subſolanus flores producit, &
ad fructus parat germina, & herbas, plantas adultiores facit, corpora ſa-
na conſeruat. Hic Ventus cælo ſereno flare incipiens de die, in no-
ctem perſeuerat.

VVLTVRNVS Septentrionalibus nubes congregat; ſæpiſsimè ſub 2
fine humidus, & tonitruoſus, & ſi à ſerena cæli parte incipiat, nō diu du-
rat. Hoc quoque ſpirāte omnia ſolito maiora apparēt, vt Ariſt. inquit.

EVROAVSTER calidus, & humidus, & eo flante alto cælo radian
tia fulmina apparent.

AVSTER pollens fulmine, morbidus, æſtuoſus, generat nubes, & 3
pluuias, niſi diutius ſpiret, tunc enim ſerenitatem, & ſuffocantem calo- 4
rem adducit; Ouidius vocat eum aquaticum, & alibi de ipſo ait. Con-
traria tellus. Nubibus aſsiduis, pluuioq; madeſcit ab Auſtro.

AVSTERAFRICVS eſt nobis pluuioſus, & quandoq; cuncta ſono-
ro concutiens tonitruo, temperatus, inclinat magis ad humiditatem, 5
quàm ad calorē, & quia eſt Auſtri lateralis, etiā morbifer, & noxius eſt.

AFRICVS frigidus eſt, & tempeſtuoſus, humidusq; fert nubes, Vir
gilius procelloſum eum nominat primo Aeneid. Creberq; procellis 6
Africus, & vaſtos tollunt ad ſydera fluctus. Africus, & Cæcias nubibus
cœlum obducunt. Cæcias craſsioribus, Africus exilioribus.

FAVONIVS temperie quadam caloris, & humidi niues, glaciemq;
reſoluit, huiusq; flatu purpureos flores humus effert vere comanti, ad cu 7
ius flatum animantia omnia, plantæq; luxuriantur; quare à Lucretio
Genitabilis, & à Pontano Genialis dicitur. Fauonio flare incipiente vites
ſunt putandæ, arbores inſerendæ, oleæ tractandæ, & fruges curādæ, atq;
hunc Ventum oleæ ſpectare debent.

CORVS procelloſus, impetuoſus, grandinoſus, & violentus eſt, præ
ſertim ſi à Iouis, ſiue Mercurij cum Arcturo coniunctione conciteтur. 8
In fine Autumni eſt grandinoſus, & calamitatum præcipua cauſa. Fe-
bruario autem plerunque niuoſus; Martio verò grandinat, & procel-
loſus euertit æquora.

Circius vel Olympias niues generat, & grandines, & niuium au-
9 ctor cum impetu ruit.

Septentrio frigidus, siccus, serenitatisq; auctor est, quare ab
10 Homero dicitur αἰθρηγενέτην i. serenitatem faciens. In Italia est violentus,
& sonori flatus. Frigefacit, exsiccat, constringit corpora, nubes pellit,
aeremq; pestiferum leuat, itaque Ouidius sic inducit eum loquentem.

Apta mihi vis est, qua tristia nubila pello,
Hac freta concutio, nodosaq; robora verto,
Induroq; niues, & terras grandine pulso.

Aquilo, quoniam ex alto ruit, valde gelidus, & siccus est. Flore-
11 scentibus arboribus, ac germinanti viti perniciosus est. nec rarò nos in-
signiter frustratos vidimus, cum flaret continuò aliquot diebus.

Hellespontius inconstantior, & frigidior est Subsolano,
12 valido flatu subinde molestus, nubes colligit, collectas vix dissoluit.

Orientales autem Venti omnes ferè propter caliditatē, & siccitatem, habentes tamen aliquid humiditatis, & frigiditatis admixtum, dicuntur consolidare, & ad maturitatem ducere ea, quæ ab Occidentalibus procreata videntur, cum spirent in exortu Pleiadum cum vigesimosexto gradu Tauri ad initium ferè æstatis, & ideò iuuenum capita euomere finguntur, quasi illis tribuant post imbecillitatem infantiæ, robur, & cōsoliditatem. Venti ab ortu flantes, diuturniores sunt ijs, qui ab occasu spirant. Orientalibus, & Septētrionalibus Ventis, atq; plagis patefaciendę sunt cellæ vinariæ, granaria, pomaria, claudēda verò sunt hæc eadem Occidentalibus, & Meridionalibus tàm Ventis, quàm regionibus. Ciuitates, & domus inter Orientem, & Septentrionem sitæ ab omni infectione, contagioneq; liberæ, salubres sunt, quare Architecti periti, & duces exercitus sagaces, hunc Ventum præcipuè obseruant in ædificando, vel castra metando, vt morbos, & aerem perniciosum excludant.

Occidentales Venti in fine diei salubriores sunt, quòd à sole repurgētur, & accessu temperatiores fiunt, quàm in exortu ipsius solis. Orientales verò è contra. Tam Occidētales quàm Orientales Venti à iuuenibus efflari finguntur, propter existentem in illis caliditatem præcipuè, & humiditatem, quæ quidem qualitates in occidentali Subsolano maximè reperiuntur, qui temperie quadam caloris, & humidi niues, glaciemq; resoluit, & cum flare incipit, efficit, vt terra flores emittat, & ver ipsum aduentet, eaq; causa dicuntur occidentales Venti expuere flores: Franc. Petrarcha de ipso ait. *Zefiro torna, e'l bel tempo rimena.* præcipuè verò spirare solent vere ante Arcturi vespertinum exor-

tum,

tum, quo tempore aduentare ſolent Hyrundines, vnde Chelidonij, & Ornithiæ nuncupantur, vt Plinio placet. Eo etiam tempore canes impedit, ne inter venandum obodorari feras poſsint deliteſcentes; humilis enim circa terræ latera fertur, plurimũ guſtus, & olfactus ſenſum hebetare creditur. Venti Orientales, & Occidentales nõ ſunt ita crebri, ac frequentes, vt Septentrionales, & Meridionales, propterea quòd ſol per orientis, ac occidentis loca continuò permeando, calore ſuo, materiam Ventorum conſumens, non patitur eos ibi diutius conſiſtere.

Septentrionales Venti cum ſint vniuersè frigidi, & ſicci, ſerenitatisq; auctores, facilè omnes corporum ſuperfluitates abſumunt, frigus .n. conſtipat, ac cogit corporum ſubſtantias, ideoq; & omnes actiones naturales, & animales intenduntur. Aer enim frigidus nos ambiens, vt dictum eſt, conſtringẽdo cutim naturalem calorem repellit, & in profundo corporis concludit, qui deinde augetur, & ad omnes naturales, animalesq; actiones vehementior inſurgit; hinc Ptolomęus ait, Ventos Septentrionales eſſe ſaluberrimos, & cieri à Ioue ſummo, qui vt ipſe eſt auctor omnium ſalutis, ita etiam hi Venti ſalubriores reliquis exiſtunt. qui quoniam & conſeruationis, & vitæ longitudinis cauſa ſunt, ac propterea frigiditatem habent, & ſiccitatem cum ſenibus communem, ex ſeniorum hominum ore emitti finguntur, & ideò expuere grandines, & tonitrua dicuntur.

Noxij autem omnes Auſtrales Venti ſunt, quia putredinis auctores, fautoresq; exiſtunt, calidum, & humidum temperamentum aer acquirit his ſpirantibus. Peſsimi, ac putredini obnoxij; quare tunc neque cellaria, neque granaria aperiri debent, præſertim ſi feneſtras habeant illis oppoſitas. Sæuiores iſti tempeſtates excitant in mari, quàm Boreales, aut cæteri, nam è loco calido exilientes vapores plures, tempeſtatum alumnos, ſecum adducunt, multisq; ſuperfluitatibus corpora replent, ideò grauedines, & ſenſuum debilitates, & capitis inducunt, vertigines faciunt, & auditum obtundunt. ideò, cum Venti Auſtrales ſæpè animantium mortis cauſa ſint, à mortuis exhalari, mortuorum capita expuentibus, finguntur. Cauendum denique eſt, ne multorum Ventorum effectus vnius tantùm exiſtimes, ſic.n. fiet, vt Boreas aliquando pluuioſus eſſe videatur. Porrò qualitates temporum ſunt decem & octo, vt tradit Cardanus libro 2. quadr. tex. 62. quòd ſi tempora ſint inconſtantia, id non ex vno Vento, vel rarò, ſed ex pluribus diuerſisq; Ventis euenit.

Nunc ad prouinciales, ſeu particulares Ventos tranſeamus. Vocantur autem, teſte Seneca, prouinciales Venti, qui certis in locis vbi naſcun

tur commorantur; & quia non ex uniuersi latere sumunt impetum, eorum vires ad longiores tractus spatia non sufficiunt.

Sed quemadmodum ex leui, atque ex modica materia nascuntur, ita etiam deficiente materia illicò concidunt. Aliquandò verò sunt quædam particulę cardinalium Ventorum, aut calore, aut frigore loci, aut etiam montium altitudine, aut vallium profunditate ab illis abscissæ, vt refert Arist. de Aquilone, qui iuxta Corinthũ tortuosè spirat, propter reuerberationem, quam ibi in montibus substinet. Et Sciron loca tãtùm circa Athenas infestat, quia per saxa Scironis diuellitur ab Argeste, qui quidem Ventus paululum supra in Thessalia, vbi ab Olympo dirimitur, Olympias vocatur. Strabo etiam Zephyros à scironijs saxis, vnde spirant, Scirones ab Atheniensibus appellari ait. Item Narbonẽsibus peculiaris Ventus Circius existit, qui nec ad vicinas quidem huius prouinciæ vrbes peruenit, de quo Seneca; Circius Galliam infestat, cui ędificia quassanti, tamen incolę gratias agunt, tanquàm salubritatem cæli sui debeant ei. Augustus, cum in Gallia moraretur, templum illi & vouit, & dicauit. Eodem modo Athabalus Apuliam infestat, ex quo Apulus est dictus, & adeo æstate infestat peste, & hieme rigore; vt cum circa Bruma flat, acerrimo suo frigore ita omnia arefacit, vt postea nullis possit solibus recreari, ideoq; ἀπὸ τȣ̃ ἄτην βάλλειν, idest à noxa, detrimentoq; adferendo illi nomen est inditum. Iapix in Calabriam, Syrus in Syriam, Carbasus in Siciliam, Detracidas in Pontum, & Catægis in Pamphyliam tantùm grassatur. Sunt pręterea alij innumerabiles à fluminibus, stagnis, finibus, ac prouincijs nominati, & suæ quique regioni tantùm noti, vt Seneca scribit, scilicet nullam esse regionem, quæ non habeat aliquem flatum à se nascentem, & circa se cadentem.

Nunc autem quid de statis Ventorum temporibus antiqui sentiant, animaduertendum superest, videlicet qui fiat, quòd sint certa tempora, & veluti stati dies Ventorum, quibus incipiant, ac etiam flare desinant. Superius etenim dictum est materiam Ventorum esse exhalationem calidam, & siccam, quæ quidem vt materia non est determinata, ac certa, sed vaga, ac fluxa, at quia efficientes sunt statæ, ac certis vicibus quotannis recurrũt, effectum aliquo modo statum, ac certum producũt in materia habili, ac sequaci. Sol enim pręcipuè, ac reliqui planetę excitant, & rursum dissipant Ventorum materias, vt Aristoteli placet 2. Metheororum. Vere autem, & Autumno plurimi spirant Venti, quia exhalationes sunt plurimæ, vel ob apertos à contraria qualitate terræ meatus, vel quia solis calor debilis illas non potest dissoluere. Aestate autem, ac hieme minus spirant, quia terra gelu constricta non potest

hieme exhalare vapores, & ab æstu consumitur Ventorum materia.

In Veris principio Fauonij flare incipiũt circa diem Februarij tertiã, vel quartam, existente Sole in vigesimosexto gradu Aquarij. Hi dicuntur mollire cælum, hoc est mitigare frigus hibernum: quapropter Poetæ descripriones Veris à flatu Fauonij ordiũtur. Cur autẽ hoc die potissimùm hi Venti flare incipiant, non põt reddi in materia certa causa. Obseruationibus tantùm deprehensum est, ita plerunque accidere. Veruntamen in nostro climate his temporibus hæ obseruationes adamussim non congruunt, forsitan propter anticipationem æquinoctiorũ, & quia aliæ nunc stellæ, quàm olim, cum Sole in vigesimosexto gradu Aquarij ascendunt, & occidunt.

Ornithiæ, seu Chelidoniæ Venti Septentrionales, quamuis nonnulli putent eos Occidentales esse (vt superius tactum est) incipiunt spirare vno, & septuagesimo die post Brumam; eo quòd nomine ea ratione appellantur, quod eo tempore hyrundinum, & aliarum auium aduentum denunciant. Subsolanus flare incipit circa exortum Pleiadum, quæ cum vigesimosexto gradu Tauri oriuntur Prodromi, idest præcursores sunt Aquilonum flatus, & nomen habent, quia præcurrunt Etesias. Sunt autem Etesiæ Aquilonares Venti, at non vnius tantùm cardinis, sed ferè totius hemispherii, quod est inter Fauonium, & Subsolanum. Appellantur autem Etesiæ, hoc est anniuersarii, quia certo, ac stato anni tempore recurrant, biduo scilicet post Caniculam. Arist. ait Etesiarum causam esse niues in Septentrionali plaga liquescentes, & hinc esse affirmat, quòd hi Venti magis sua stata tempora seruent, quàm reliqui. Etesiæ interdiu tantùm spirant, cum noctu huiusmodi Ventis materia deficiat. tunc enim, cum ex nocturno frigore congelata sint omnia, resolui desinunt; qui quando tardius manè prodeunt, sonniculosi, ac delicati à nautis, teste Seneca, dicuntur. Australes Venti noctu, quàm interdiu vehementiores sunt cæteris; quia exhalatio adeo calida est, vt noctis frigore non sic deprimi posit, quin proprio calore sublata valentior insurgat. Interdiu verò calore rarefit, & aliquando absumitur, vnde interdiu non tanta vi spirant, quanta noctu.

Contrarium in Septentrione accidit, qui interdiu vehementior est calore excitatus.

Venti ab ortu flantes uberiorem habent materiam, quàm Occidentales; quia exhalationes frigore noctis collectæ, sole exoriente calescunt, ac eleuantur. Obseruatum autem habemus, quòd Septẽtrionales Venti impari ferè desinũt numero, scilicet dierũ, vt tertio, quinto, septimo, &c. At Venti aliquando singuli, aliquando bini, magnis etiam tẽpestatibus

etiam tres flare consueuerunt. Nec prætereundum esse existimo, quòd Eudoxus tradidit, easdem tempestatum vices exacto quadriennio redire, idq; propter diem intercalarem. Post verò Orionis ortum tranquillitas in mari exoritur maxima, vsque ad Etesias, & Prodomos, idest à quinto ferè Kal. quint. ad vj. Kal. sextilis. Rursum septem diebus ante, & totidem post brumam, idest à die Sancti Nicolai, vsque ad vigesimam Decembris magna est aeris tranquillitas, ac tunc mare sternitur Alcyoni fœturæ, quæ aues maritimæ cum sint, media hieme sic nidos suos in mari faciunt, vt aquis supernatent, & in his oua pariunt, & pullos excludunt.

Atqui Venti flaturi sint per totum mensem lunarem, teste Marone, indicatur ex his, qui spirant quarto post nouilunium die, illi enim vt plurimum per integrum mensem spirant. Cœlum cum rutilo ardore rubescens, præcipuè vesperi iuxta Occidentem plerunque Ventos portendit. Ventorum vis ibi imbecilla est, vbi flare incipit, quo autem longius progreditur eo maior fit, & manifestior. Et quicunque Ventus flauerit si feruidus sentiatur, pluribus diebus perseuerabit.

Denique non debet silentio prætermitti, quòd de repentinis flatibus in nostro Instrumento non potest reddi certa ratio vnde spirent, cum non à certis angulis mundi oriantur. Huiusmodi enim sunt Fragor, Procella, seu Enephias, Vortex, vel Typhon, Turbo, siue Prester, & cæteri repentini flatus, qui subito magno fragore oriuntur, & seuas tempestates præcedunt, & comitantur. Caussa horum Ventorum est nubes cui sunt inuoluti. Primi sunt ragi, & ruentes torrentium instar, & vocantur fragores, alii sunt impetuosiores, & vocantur Procella à προκέλλω, idest euerto, siue Ecnephias, quasi subito, & magna vi ex nubibus erumpens, & maximas tempestates præcedit. Fiunt autem hi Venti quando multum sicci spiritus in nube eleuatum fuerit, quando verò depresso sinu arctius rotati effregerint, hoc est arctiore exitu rotati eruperint extra nubem, vocatur Typhon, à fumando, vehemẽti à impulsione incedit instar ardentis rotæ in girum agitatæ; is arbores, & nauigia comprehendens frangit. Differt à procella, quòd hic humilius, & angustius rotatur, ille latius vagatur, & occurrentia contorta, hoc est circumacta frangit.

Turbo vocatur quando maiore hiatu nubis erumpit cum fragore maximo prosternens, ac conterens, quicquid obstiterit. Albertus ait eũ non ab aliqua plaga mundi spirare, sed de nube deuolui.

Idem dicitur, nihil ad Anemoscopium nostrum spectare speciem illam, siue differentiam flatuum, qualis ex specu quodam in aditu Illyrici

turbini

turbini similis emicat, siue erumpit procellas, tunc videlicet quãdo aliquid in hunc specum inijcitur, vt Pontanus in Metheoris refert. & Plinius libro 2. de Cirenaica etiam rupe, quæ Austro sacra est, emicat Auster, excitatq; tales arenarum fluctus in his locis, quales in mari procellæ oriuntur. Estq; fabulosa aura in templo apud Delphos, qua afflati homines, subito fatidico spiritu corripiuntur. At Echo non ex aliqua flatuum parte, sed ex reciprocata voce gignitur. Fit enim quando aer percussus voce cedit subinde, donec in durum aliquod, & concauũ corpus deferatur, à quo vi repulsus redit eò, vnde primùm egressus est. & propter celeritatem motus eosdem sonos retinet, ac eò reducit, vnde accepit; in corpore plano dum percutit aer, idem non accidit. cedit enim ad latera, & elabitur, ac euanescit vox. in cauo autem densatur, ac veluti congeminatur, quare eandem vocem refert, & repellit, velut acta pila. Vt tandem ad id, vnde principium sumpsimus, noster reuertatur sermo, illa Senecæ sententia probanda non est, Ventum scilicet esse tãtum aerem motum sine vlla exhalationum materia. Nam Ventus est quidem motus aer, sed cũ exhalatione, ita vt exhalatio semper cum Vento coniuncta sit. Reijcienda etiam est Astrologorum quorundam opinio, qui dicunt, vel radios Solares sua vi agere, atque impellere aerem, vel ex cõcitato, & assiduo Mercurij cursu id accidere, qui sua perpetua agitatione feriat aerem, quæ quidem opinio absurda est. cum corpus Mercurij nõ contingat aerem, & stellæ non agant in hunc aerem motu suo formaliter, sed virtualiter, & virtute influxus, ac radiorum luminis, qua virtute stellæ, & præsertim Mercurius, plurimam Ventorum materiam excitant, ex qua Venti postea existunt, ad eam autem rem radij Solares plurimum conferunt, dum radios Mercurij fouent, illis enim adminiculantur in præparanda, & subleuanda plurima Ventorum materia, cumq; illa sit valdè sicca, atque terrestris exhalatio, dubiũ nõ est, eam potissimùm à Sole cieri, atque agitari. Neque tantùm Mercurius in ciendis Ventis efficax est, sed reliqui planetę secundùm suas triplicitates, quemadmodum præclarè scribit Ptolomeus libro secundo quadripartiti, quæ quidem vis, & efficacia ciendi Ventos, erraticis stellis data est ab eo, qui producit Ventos de thesauris suis.

FINIS.

ANEMOSCOPII VERTICALIS INSTRVMENTI FABRICA,

M. Egnatij Dantis Ord. Prædicatorum.

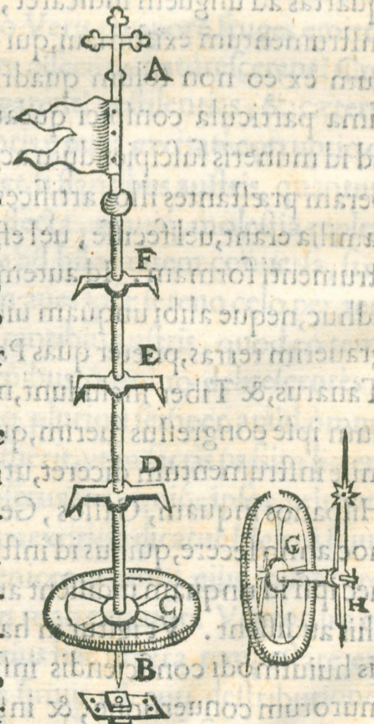

VM Ventorum cognitio tantopere sit in vita hominum vtilis, & necessaria, profectò forent ab omnibus eorum varietates, ac motus omni conatu perdiscendi. Si quidem procreator ipse mundi, rerumq; omnium opifex Deus ab initio ea lege ipsos condidit, & esse voluit, vt eorum flatu aer, aqua, terraq; ipsa temperaretur, hæcq; regio conseruaretur, quæ fuerat ad animantium habitationem facta; vtq; tempestatum constitutiones eædem, constansq; natura perpetuò seruaretur; imbres nobis reducerent, reductosq; opportuno tempore cohiberent, id autem, vt semina possent ipso Veris tempore fruges emittere, ac fructus suam ipsorum perfectionem assecuti, maturescerent. Creati præterea fuere venti, vt aerem perpurgarent, pestilentias, & cæteros morbos depellerent, quos improbi vaporis è terra excitati corruptio cõficeret; quod quidem facilè quis intelliget, si flantibus austris, quantum sint oppressa corpora nostra, quantum affecta, grauiq; molestia repleta sint intelligat; contra, quàm leuia, lęta, & ad hilaritatem conuersa, si ex Septentrione spirent. Declarant id etiam aues ipsæ sereno cęlo per aerẽ hilari garrulitate palantes, secus verò, spirantibus austris, quod eo temporis cęlum est turbidum, in siluis, & sepibus omnino delitescentes. Atque ea res efficit, vt hæc ipsa cognitio plurimi semper apud omnes homines, vel ab ipsis mundi primordijs fuerit, vt in sacris passim litteris conspicitur; & si primus Ventorum obseruator, quiq; ipsos primum distinxerit, & in ordinem redegerit, Eolus extitisse dicatur Heleni filius. ipsam verò nauigandi scientiam ad Phenicos primos eius inuentores referunt, ob egregias vtilitates, quas ea in re ab exquisita Ventorum cognitione capiebant. quod quidem illustrius hac nostra tempestate extat, qui maiori quodam ordine sic eorum simus essecuti destributionẽ, vt explorata, certaq; ratione Oceanum incolumes, nõ secus ac terram lustrare posimus. Verum non illud prætermittam, nos hanc nouã ventorum rationem Imperatori Carolo Magno acceptã referre. eius enim virtute, & diligentia factum est, vt nos hanc nouam in duas, & triginta

partes

partes diuisionem, accuratius impositis nominibus, haberemus. Hinc etiam fit hos duos, & triginta ventos eandem ferè apud cęteras trãsmontanas nationes retinere germanorum appellationem, nihil omnino, aut certè parumadmodum mutatam; licet Itali in suam ipsorum linguam ea nomina conuerterint. Harum igitur consideratio rerum, cum mihi vehementer hæreret, sæpius mecum ipse cogitaui, satis ne fieri posset, vt instrumẽtum aliquod verticale fabricaretur in pariete, in quo sanè venti, descriptis ad veterem & nouam partitionem, eorum nominibus, ij qui succesiuè flarent, indicarentur; arrepta iam huius rei occasione ex Marmorea quadam turri, quam Athenis Andronicus Cyrrestes Octohedram fabricauerat appositis in quoque turris angulo singulis Ventorum capitibus, inuertice verò turris æneum locauerat pro vexillo Tritonem, is dextra manu virgam tenebat, qua, dum Vento circumageretur, supra quodpiam ex capitibus consistens, ecquis eorum spiraret, ostendebat. At verò, cum ex noua partitione haud facilè factu esset, vt Triton ille præter ipsos principes ventos, eorundem etiam quartas ad unguem indicaret, ideo haud in iucundum ijs fore meum instrumentum existimaui, qui Ventorum obseruationibus delectantur, cum ex eo non solùm quadrantes, sed quæuis etiam, uel minutissima particula conspici queat. Ac eo sanè libentius, magisq; fidens ad id muneris suscipiendum accesi, quod ex quodam sermone perceperam præstantes illos artifices, Florentinos homines, qui de Vulpariæ familia erant, uel fecisse, uel efficere cogitasse huiusmodi quandam instrumenti formam. Id autem instrumenti neque mehercule apud eos adhuc, neque alibi unquàm uidi. quod & si nullas alias hucusque peragrauerim terras, præter quas Padus amnis, mare Mediterraneũ, flumina Tanarus, & Tiber includunt, nihilominus nec audiui quenquam, quo cum ipse congressus fuerim, qui se uidisse, uel in aliquo opere legisse simile instrumentum diceret, ut contra multos audiui transmontanos, Hispanos inquam, Gallos, Germanos, & Pollonos, qui Bononia iter hoc anno fecere, quibus id instrumenti magnæ fuit admirationi, quasi nec ipsi id unquam uidissent antea, nec de eo uerbum ullum factum ab aliis audissent. Vt igitur in hac breui tractatione scribam ea, quæ multis huiusmodi conficiendis instrumentis, ipse sum expertus pro uaria murorum conuersione, & instrumentorum magnitudine, ad eorum commodum quibus id cordi erit, dico, Primum esse considerandum situm, ut satis sit apertus, & undique patens, uentis, præsertim principibus, ijsq; nec reflectentibus, circumflatus; Murus dehinc eligatur ita planè extructus, ut expeditus sit, & læuis, ut in eo magna quadam rota

posſit effingi, cuius dimetiens quinque ſit cubitorum ſaltem, vt omniũ Ventorum, Græcorum, inquam, Latinorum, & Italorum inſcripta nomina recipiat. punctum deinde notetur in muro, quod erit ipſius rotæ centrum, relicta tamen quinque, vel ſex cubitorum altitudine, prçter eam, quç ſatis erit ad ambitum rotæ, ad extruendam in ea turriculam, in cuius faſtigio vexillum tam altè ſtatuatur, vt maximam tecti ſuperet altitudinem; totum autem illud ſpatium, quod eſt à centro rotæ ad turriculæ verticem eſto ferrei ſtili longitudo, addito tamen ad hanc ſtili lõgitudinem cubiti beſſe, itaque ſtilus inferius quàm rotæ centrum conſiſtat, quæ quidem magnitudo tanta prorſus eſt, quanta hic à puncto C. ad B. punctum conſpicitur. Quod autem ad ferramentorum, ac primũ ad ſtili ferrei fabricam attinet, dico, ipſum pro longitudine, magis minuſue craſſum eſſe debere; quem enim hic Bononię in ædibus Cardinalis Palæoti confeci, quod longitudine triginta cubitorum eſſet, craſſiorem duobus, iiſq; nec anguſtis digitis efformandum curaui, cum alterum, quem item Florentiæ Ioannis Baptiſtæ Cini gratia ſtruxeram, quod dimidio breuior eſſet, multò graciliorem effeciſſem, ac denique ea debet eſſe craſsitudine ſtilus, vt ad perpendiculum ſe posſit erectum ſuſtinere. quamobrem in aliquos is ferreos anulos ipſi muro infixos erit inſerẽdus, circa quos, quoniam teres eſt, facilè in orbem vertetur. Ea verò ſtili pars cui rota adhæreſcit, quadrangularis eſto, eius autem mucro B. littera notatus, vt perpetuo ſeruetur acutus, ex temperato conſtetur calibe.

Pro ſtili longitudine plures, paucioreſue figendi ſunt in muro anuli, eo quo dictũ eſt modo, & nos in pũctis. D. E F. ad ſcripſimus, vt circunductus ſtilus, ſemper ad perpendiculum ſtabilis, incuruuſq; permaneat. Illud autem aduertendum fore, vt ipſe ſtilus, quantumuis longiſsimus, facilè cõuertatur tamen, ſuoq; fungatur munere, non ſecus, ac ſi breuior eſſet, modo rectus, & ad angulos rectos inſiſtat. ſtili præterea ima cuſpis ex optimo calibe temperata, in vaſculo æneo inſtar lucernç facto, nitatur, & conquieſcat, vt totũ ſtili pondus illud ſuſtinere queat. Nec illud omit-

tam interea, ſtilum ſi ſatis is longus eſſe videatur, ex pluribus poſſe confici partibus, & vnà cochleis conuecti, quò commodius erigendo tractari, & cum opus ſit deponi, demoliriq; poſsit. Binæ rotæ. C. & G. fiant ex ſolido ferro, vel ære, craſsitudini medij fermè digiti, quarum dimetiẽtes ſint pedales, paulo pluſuè minus, niſi velis in interna quoque domus parte, ſicut in externa, idem inſtrumentum indicare, quod ſanè præſtat illud, quod in Cardinalis Palæoti ædibus extat: tunc enim maior efficiendus ipſarum ambitus rotarum, itaque earum ſit quaſi cubiti menſura dimetiens, ac ſemi diameter ea ſit magnitudine, vt baſim, in qua lucerna iam antedicta, hæret, & vbi ſtilus inſiſtit, admittere poſsit, axiſq; G. H. ſub ipſam baſim tranſgrediatur, habeatq; duas indices ſagittas, vt eodem tempore reuolutus, ventos interiori ſimul, & exteriori rota commonſtret. Eadem planè ſit vtriuſque rotæ magnitudo, ideq; dentium numerus; itaque ſtatim, ac informatæ fuerint, vnà colligetur, elimentur, denteſq; ſimul in vtraque rota incidantur, qui quidem dentes ſic efformandi ſunt, vt non ſolum in cuſpide ſint acuti, ſed præſeferant è tranſuerſo quoque rotunditatem. ipſorum verò dentium numerus pro rotarum magnitudine maior eſto, vel minor, nihil enim ad rem ipſam, quotquot ij ſint, refert, cum ſpirantium Ventorum opera fiat, vt in idem perpetuo ſignum ipſi recurrant. At verò tamẽ quadrageſimus octauus numerus valde mihi videtur ad id accommodatus, quòd nec dentium ordinem perturbari ſinit vnquam, & in quadrantibus, alijſq; partibus ipſos in idipſum punctum ſtatuat. Axi. G. H. mediocris quędam craſsitudo ſatis eſt, in cuius vertice H. extra murum cõnectatur oſtenſor. Circumagatur autem axis in anulo quodam ferreo, qui muro fuerit & ipſe infixus, eodemq; modo in interiori parte alter omnino anulus efficiendus, vt conuerſis rotis, conuertatur ſimul & axis. Hoc in loco non ſilebo ipſum inſtrumentum ex vnica tantum rota poſſe conſtare, ſi loco. C. rotæ rochetus eadem in parte ſtili conſletur, ſitq; G. rota inſtar earum quas habent Horologia, ſerpentinæq; appellantur. ſed ſatius eſt binas efficere rotas. nam cum dentes in rota. C. magis diſtent à ſtilo quàm in rocheto, ſtilum profectò, maiori facilitate concitent oportet. notandum pręterea, vt in muro ſecundum cẽtrum ipſius rotę Ventorum feneſtrella exædificetur, in qua reliquæ ponantur rotæ, fiatq; ĩ interiori muri parte canaliculus, quo ſtilus obducatur, & in ſummo vertice ſtili ſub ipſum vexillum plumbea, vel ænea conficiatur lamina, quæ aquas arceat, ne ex vexillo per ſtilum defluentes, ita rotas perfundant. Circulus Ventorum in muro diuidatur obſeruata, & priſcorum, & recentium diuiſione, eò prorſus modo, quo traditum eſt in

Anemographia, appositis Græcis Latinis, & Italis nominibus, eo planè ordine, quo sunt in ipsa tractatione posita. Illud denique aduertendum restat, vt murus expendatur, quam in partem vergat, qua in re principum Ventorum tantum, Septentrionis inquam, Meridiei, Orientis, & Occidentis habenda nobis erit ratio, in reliquis enim sitibus horum quattuor assumetur aliquis, qui loco sit propinquior. Si murus igitur, in quo rota Ventorum pingenda erit, ad Septentrionem vergat, Orientem in sinistra signabis, ex quo puncto incipiens, pergas ita scribere, ordineq; superius exposito progredi, deorsumq; dextram versus descendere, itaque collocetur in imo Ventus Auster, occidens à dextra, sursum verò Septentrio, reliqui intermedij, suo quisque loco statuatur: cæterum si murus ad Meridiem spectauerit, dextram Oriens, sinistram Occidens, imum rotæ Septentrio, verticem tenebit Auster. Quod si positus sit ad Orientem paries, ad dextram Septentrionem locato, ad sinistram Austrum, Orientem supra, inferius Occidentem. sin contra ad Occidentem vergat, Septentrio sit in dextra, Auster, in sinistra, Oriens in imo, in vertice statuatur Occidens. His igitur ita constitutis, sagitta, non solùm ad spirantis Venti nomen agetur, sed ad illam etiam orbis partem, vnde Ventus efflabit. Postremo cum instrumenta ferrea suo sita fuerint loco, & rota Ventorum picta, tunc conscensa turricula, meridiana ibi repperiatur linea, ad quam ita couersum vexillum, vt eius acies Australem prorsus orbis partem adspiciat, immobile detineatur, ac interim sagitta in ima parte sic statuatur, vt supra Venti Septentrionis lineam insistat, qua rursus firmata, libera deinde dimittatur. Semper enim ad iam afflantem Ventum recurret, & ad integram vexilli conuersionem, integram quoque conficiet ostensor; ac siue mediam, siue trientem, siue quadrantem conficiat, semper ipsi vexillo proportione respondebit. Ac de Anemoscopij Fabrica hactenus.

NOMINA, ET SERIES VENTORVM IVXTA QVAMVIS DIVISIONEM, ET LINGVARVM AEVROPAE VSVS.

QVATTVOR VENTI HOMERI. / DVODECIM VENTI GRAECORVM. LATINORVM.

1	ΕΥΡΟΣ.	1	ΑΠΗΛΙΩΤΗΣ.	SVBSOLANVS.
		2	ΕΥΡΟΣ.	VVLTVRNVS.
		3	ΦΟΙΝΙΚΙΑΣ.	EVROAVSTER.
2	ΝΟΤΟΣ.	4	ΝΟΤΟΣ.	AVSTER.
		5	ΛΙΒΟΝΟΤΟΣ.	AVSTERAFRICVS.
		6	ΛΙΨ.	AFRICVS.
3	ΖΕΦΥΡΟΣ.	7	ΖΕΦΥΡΟΣ.	FAVONIVS.
		8	ΑΡΓΕΣΤΗΣ.	CORVS.
		9	ΘΡΑΣΚΙΑΣ.	CIRCIVS.
4	ΒΟΡΕΑΣ.	10	ΒΟΡΕΑΣ.	SEPTENTRIO.
		11	ΜΕΣΗΣ.	AQVILO.
		12	ΚΑΙΚΙΑΣ.	HELLESPONTIVS.

OCTO VENTI. ANDRONICI Cirrhestis. / SEXDECIM VENTI COMMVNES.

1	ΑΠΗΛΙΩΤΙΣ.	Subſolanns.	1	ΑΠΗΛΙΩΤΗΣ.	Subſolanus.
2	ΕΥΡΟΣ.	Eurus.	2	ΕΥΡΟΣ.	Vulturnus.
3	ΝΟΤΟΣ.	Auſter.	3	ΕΥΡΟΝΟΤΟΣ.	Euroauſter.
4	ΛΙΨ.	Africus.	4	ΦΟΙΝΙΚΙΑΣ.	Phenicias.
5	ΖΕΦΥΡΟΣ.	Fauonius.	5	ΝΟΤΟΣ.	Auſter.
6	ΑΡΓΕΣΤΗΣ.	Caurus.	6	ΛΥΒΟΝΟΤΟΣ.	Auſtroafricus.
7	ΑΠΑΡΚΤΙΑΣ.	Septentrio.	7	ΛΙΨ.	Africus.
8	ΜΕΣΗΣ.	Aquilo.	8	ΥΦΕΣΠΕΡΟΣ.	Subueſperus.
			9	ΖΕΦΥΡΟΣ.	Fauonius.
			10	ΑΡΓΕΣΤΗΣ.	Caurus.
			11	ΟΛΥΜΠΙΑΣ.	Corus.
			12	ΘΡΑΣΚΙΑΣ.	Circius.
			13	ΑΠΑΡΚΤΙΑΣ.	Septentrio.
			14	ΒΟΡΕΑΣ.	Aquilo.
			15	ΜΕΣΗΣ.	Supernas.
			16	ΚΑΙΚΙΑΣ.	Helleſpontius.

XXIIII VENTI VITRVVII Pollionis.	XXXII VENTI HYDROGRAPH. Italorum.	XXXII VENTI Latini Hero. Card.
	1 LEVANTE.	Subsolanus.
	2 Quarta di Leuante Scirocco.	Vpeurus.
	3 Leuante Scirocco.	Eurus.
	4 Quarta di Scirocco Leuante.	Meseurus.
1 Solanus.	5 SCIROCCO.	Notapeliotes.
2 Ornithiæ.	6 Quarta di Scirocco Ostro.	Vpophenix.
3 Cacias.	7 Ostro Scirocco.	Phenix.
4 Eurus.	8 Quarta di Ostro Scirocco.	Mesophenix.
5 Vulturnus.	9 OSTRO.	Notus.
6 Euronotus.	10 Quarta di Ostro Garbino.	Mesolibonotus
7 Auster.	11 Ostro Garbino.	Libonotus.
8 Altanus.	12 Quarta di Garbinostro.	Vpolibonotus.
9 Libonotus.	13 GARBINO, ouero Libeccio.	Notalibicus.
10 Africus.	14 Quarta di Garbinponente.	Mesafricus.
11 Subuesperus	15 Ponentegarbino.	Africus.
12 Argestes.	16 Quarta di Ponentegarbino.	Vpafricus.
13 Fauonius.	17 PONENTE.	Zephirus.
14 Etesiæ.	18 Quarta di Ponentemaestro.	Mesocorus.
15 Circius.	19 Ponentemaestro.	Corus.
16 Caurus.	20 Quarto di Maestroponente.	Vpocorus.
17 Corus.	21 MAESTRO.	Borrolybicus.
18 Thrascias.	22 Quarta di Maestrotramōtana.	Vpocircius.
19 Septentrio.	23 Tramontanamaestro.	Circius.
20 Gallicus.	24 Quarta di Tramōtanamaestro.	Mesocircius.
21 Supernas.	25 TRAMONTANA.	Septentrio.
22 Aquilo.	26 Quarta di Tramontanagreco.	Vpaquilo.
23 Boreas.	27 Tramontanagreco.	Aquilo.
24 Carbasas.	28 Quarta di Grecotramontana.	Mesaquilo.
	29 GRECO.	Borrhapeliotis.
	30 Quarta di Grecolenante.	Vpocœcias.
	31 Leuantegreco.	Cœcias.
	32 Quarta di Leuantegreco.	Mesocœcias.

NOMINA XXXII VENTORVM.

	Germanica Caroli Magni Imp.	Gallica.	Hyſpanica.	Italica.
1	*Ooſten.*	*Eſt.*	*Eſt.*	*Leuante.*
2	*Ooſt zuiden.*	*Eſt.4.auſudeſt.*	*Eſt.4.aſueſt.*	
3	*Ooſt zuidt Ooſt*	*Eſt ſudeſt.*	*L'es ſueſte.*	
4	*Zuyd Ooſten Ooſt.*	*Sudeſt 4. aleſt.*	*Sues.4.alleſte.*	
5	*Zuydt Ooſt.*	*Sudeſt.*	*Sueſte.*	*Scirocco.*
6	*Zuidt Oſten zuyd.*	*Sudeſt. 4. auſud.*	*Sueſte.4.alſur.*	
7	*Zuidt zuidt Ooſt.*	*Sud ſudeſt.*	*Su ſueſte.*	
8	*Zuydt ten Ooſten.*	*Sud.4 auſudeſt.*	*Sur.4.à ſueſte.*	
9	*Zuyden.*	*Sud.*	*Sur.*	*Oſtro.*
10	*Zuydt ten Vueſten.*	*Sud.4.auſudeſt.*	*Sur.4.alſudeſt.*	
11	*Zuydt, zuyd vueſtẽ.*	*Sudſud Oeſt.*	*Su ſudueſte.*	
12	*Zuyd Vueſtẽ zuidẽ.*	*Sudoeſt.4.à ſud.*	*Sudueſte.4. alſur.*	
13	*Zuydt vueſt.*	*Sudoeſt.*	*Sudueſte.*	*Garbino.*
14	*Zuydt uueſt tẽ uueſtẽ*	*Sudoes.4.aloeſt.*	*Sudueſte 4.aloes.*	
15	*Vueſt zuydt Vueſt.*	*Oeſt Sudoeſt.*	*Oes ſudueſte.*	
16	*Vueſt ten zuyden.*	*Oeſt.4.aſudoeſt.*	*Oes.4.ſudueſte.*	
17	*Vueſten.*	*Oeſt.*	*Oeſte.*	*Ponente.*
18	*Vueſt ten norden.*	*Oeſt.4. au Nortoeſt.*	*Oes.4.al Noroeſte.*	
19	*Vueſt nordt Vueſt.*	*Oeſt nortoeſt.*	*Oes Noroeſte.*	
20	*Noort Vueſtẽ vueſt.*	*Norto eſt.4.aloeſt.*	*Noroeſte.4.aloeſte.*	
21	*Noort Vueſt.*	*Nortoen.*	*Noroeſte.*	*Maeſtro.*
22	*Noort uueſtẽ Noort.*	*Nortoeſt.4.aunort.*	*Noroeſte 4. à norte.*	
23	*Noort Noordt vueſt*	*Nort Nort Oeſt.*	*Nororoeſte.*	
24	*Noordt ten Vueſten.*	*Nort.4.aunort Oeſt.*	*Nor.4.à Noroeſte.*	
25	*Noorden.*	*Nort.*	*Norte.*	*Tramõtana*
26	*Noordt ten Oeſten.*	*Nort.4.aunorten.*	*Nort.4. à nordeſte.*	
17	*Noordt noordt Ooeſt*	*Nort, nort eſt.*	*Nornordeſte.*	
28	*Noord Oeſtẽ Noordt*	*Nort eſt.4.aunort.*	*Norde.4.à norte.*	
29	*Noort Ooeſt.*	*Nort eſt.*	*Nord eſte.*	*Greco.*
30	*Noordt Ooeſtẽ Ooeſt.*	*Nort eſt.4.aleſt.*	*Nord.4.alles.*	
31	*Ooſt Nordt Ooſt.*	*Eſt Nort eſt.*	*L'es Nord'eſte.*	
32	*Ooſt ten Noorden.*	*Eſt.4.aunorteſt.*	*Les.4.à nord.*	

FINIS.

MARCI MANILII CARMEN.

LIB. IIII. CAP. III.

VATTVOR in partes cœli describitur orbis.
Nascentem: lapsumq; diem, mediosq; calores,
Teq; Helice, totidem venti de partibus iisdem
Erumpunt, secumq; gerunt per inania bellum.
Asper ab axe ruit Boreas, fugit Eurus ab ortu.
Auster amat medium solem, Zephyrusq; profundum.
Hos inter binæ mediis è partibus auræ
Expirant similes mutato nomine flatus.

ANT. GIGANTIS.

NON ita perturbant terras, atq; æquora venti,
Vt mentis requiem culpa scelusq; ruunt.

